

کلاس خصوصی (مخصوص یادگیری مفهومی و عمیق)

موضوع: غزنویان، سلجوقیان و خوارزمشاهیان

مناسب برای یادگیری اولیه، درک مطلب و امتحانات تشریحی

هدف: درک چگونگی جابجایی قدرت بین سلسله‌های ترک‌تبار و آشنایی با جنگ‌های صلیبی

۱. داستان سه سلسله ترک‌تبار

از اواخر قرن ۴ تا اوایل قرن ۷ هجری، سه سلسله که ریشه ترک داشتند، به نوبت بر ایران حکومت کردند:

الف) غزنویان (آغازگران جنگجو)

- چرا غزنویان؟ چون حکومتشان را از شهر غزنین (غزنه) شروع کردند.
- اوج قدرت: زمانی بود که سلطان محمود غزنوی حکومت سامانیان را (که ضعیف شده بود) کنار زد و خراسان را گرفت. خلیفه عباسی هم او را تایید کرد.
- لشکرکشی به هند: سلطان محمود بارها به هندوستان حمله کرد.
 - بهانه: رواج اسلام.
 - هدف اصلی: کسب ثروت و غنائم (طلا و جواهرات معبد سومنات).
- سقوط: پسرش، سلطان مسعود، تدبیر پدر را نداشت و در جنگ مهم دندانقان از سلجوقیان شکست خورد.

ب) سلجوقیان (امپراتوری قدرتمند)

- طغرل (مؤسس): پس از شکست دادن غزنویان، حکومت شیعه آل بویه را هم از بین برد و خلیفه عباسی را از خطر خلافت فاطمی مصر نجات داد. خلیفه به او لقب «سلطان رکن‌الدین» داد.
- آلب ارسلان (دوره تثبیت): با کمک وزیر دانشمندش، خواجه نظام‌الملک، رقیبان را سرکوب کرد.

○ **شاهکار نظامی:** در نبرد ملازگرد، امپراتور روم شرقی را اسیر کرد و بخش‌های زیادی از آسیای صغیر (ترکیه امروزی) را گرفت.

• **ملکشاه (دوره اوج):** در زمان او، قلمرو ایران به اندازه دوره ساسانیان وسیع شد (از شرق تا چین، از غرب تا مدیترانه). پایتختش اصفهان بود که بسیار آباد شد.

(ج) خوارزمشاهیان (پایان تلخ)

• حاکمان منطقه خوارزم بودند که ابتدا زیردست سلجوقیان بودند، اما بعداً مستقل شدند و آخرین شاه سلجوقی را شکست دادند.

• **ضعف:** پایه‌های حکومتشان محکم نبود (چون خلیفه تاییدشان نمی‌کرد و مردم هم دل خوشی از آن‌ها نداشتند).

• **فاجعه:** در زمان این سلسله، چنگیزخان مغول به ایران حمله کرد و حکومت خوارزمشاهی نتوانست مقاومت کند.

۲. اسماعیلیان و قلعه الموت

در زمان سلجوقیان، گروهی از شیعیان به نام اسماعیلیان به رهبری حسن صباح در قلعه‌های کوهستانی (مثل الموت در قزوین) مستقر شدند.

- آن‌ها حکومت سلجوقی را ظالم می‌دانستند و با آن مبارزه می‌کردند.
- قلعه الموت شاهکار معماری نظامی بود و نفوذ به آن بسیار دشوار بود.

۳. آن سوی دنیا: اروپا و جنگ‌های صلیبی

هم‌زمان با این اتفاقات در ایران، اروپا در دوره قرون وسطا (عصر تاریکی) بود.

• **ویژگی‌های قرون وسطا:** قدرت دست کلیسا و زمین‌داران بزرگ (فئودال‌ها) بود. علم و دانش پیشرفتی نداشت.

• **جنگ‌های صلیبی:** اروپاییان به بهانه‌های مذهبی (و در اصل برای غارت و فرار از فقر)، به سرزمین‌های اسلامی حمله کردند.

○ مدت: حدود ۲۰۰ سال.

○ نتیجه: مسلمانان پیروز شدند.

mydars

اپلیکیشن آموزشی مای درس

- **فایده برای اروپا:** اروپاییان با تمدن پیشرفته اسلامی آشنا شدند، کتابهای علمی مسلمانان را ترجمه کردند و این شروع پیشرفت اروپا شد.